

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)
Регіональна туристична організація
Свентокшиського Воеводства (м. Кельце, Польща)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ,
ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XII Міжнародної науково-практичної конференції**

15-17 травня 2024 року

Частина I

Вінниця-Чернівці 2024

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця-Чернівці, 15-17 травня 2024 р. Вінниця, 2024. Ч. 1. 414 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства; фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного підприємництва та торгівлі; актуальні проблеми та перспективи розвитку маркетингових технологій в умовах євроінтеграції; теоретичний та прикладний аспекти проблем розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства. Висвітлюються теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Даценко Г. В.**, д-р екон. наук, професор, **Іваницька Н. Б.**, д-р філол. наук, професор, **Прутська О. О.**, д-р екон. наук, доцент, **Хачатрян В. В.**, д-р екон. наук, доцент, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор, **Бондар А. А.**, канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Крупельницька І. Г.**, канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Тернова А. С.**, канд. техн. наук, доцент, **Хом'яченко С. І.**, канд. юрид. наук, доцент, **Яремко С. А.**, канд. техн. наук, доцент

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-918-070-4

ЗМІСТ

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ТА РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Богацька Н.М., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАУДФАНДИНГУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	9
Гарбар В.А., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	18
Красняк О.П., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА.....	24
Кульганік О.М., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ГРАНТОВОГО ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ....	32
Мельничук О.П., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПОШУК НОВИХ РИНКІВ З МЕТОЮ РОЗШИРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	41
Непиталюк А.В., д-р філософії з економіки Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ДОМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ: ДОСВІД ДЕРЖАВ ЄС ТА УКРАЇНИ.....	48
Осіпова Л.В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНІ.....	62
Павлюк Т.І., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ У ВОЛОНТЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	78
Стратійчук В.М., д-р філософії з економіки Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СТРАТЕГІЯ ПРОНИКНЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАРУБІЖНИЙ РИНОК.....	89

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ГРАНТОВОГО ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджено особливості міжнародного грантового фінансування малого та середнього бізнесу в умовах воєнного стану. Визначено категорії суб'єктів для отримання урядового, приватного та міжнародного грантів. Висвітлено ключові інструменти та критерії переваг та унікальності грантів для малого та середнього бізнесу. Міжнародні гранти сприяють обміну знаннями, ідеями та культурними цінностями між різними країнами та запровадженню новаторського підходу у розв'язанні будь-яких проблем, зокрема можливості для розвитку бізнесу, реалізації соціальних проєктів, зміцнення громадянського суспільства. Наведено приклади організацій, що надають гранти для бізнесу (USAID, Food and Agriculture Organization, Erasmus, House of Europe, Horizon Europe, GIZ, Кусаноне, Дія.Бізнес, eРобота, Ukrainian Startup Fund, THINK ON.UKRAINE).

Ключові слова: міжнародне грантове фінансування, донори, малий та середній бізнес, фінансова підтримка, програма, проєкт, держава та міжнародні організації.

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобалізації та інтеграції економічних процесів, міжнародне грантове фінансування відіграє все більш важливу роль у розвитку малого та середнього підприємництва. Міжнародні гранти надають можливість для розвитку нових проєктів, модернізації технологій, підвищення конкурентоспроможності продукції та відкриття нових ринків. Однак, отримання міжнародних грантів – це складний процес, який

вимагає глибоких знань та розуміння специфіки роботи з міжнародними фондами, правил подання заявок та використання отриманих коштів. Тому вивчення особливостей міжнародного грантового фінансування є актуальним та важливим для підприємців, які прагнуть розвивати свій бізнес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику та особливості міжнародного грантового фінансування малого та середнього бізнесу досить широко досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, серед яких: Багатін Ю.В., Бережна Т., Бланк І.О., Бочаров В.В., Гороховський М.В., Іжа М.М., Карпенко Л.М., Кобеля-Звір М. Я., Марченко О.В., Сушко Д.О., Хачатрян В.В. та ін.

Мета статті. Полягає в аналізі та особливостях отримання міжнародного грантового фінансування малих та середніх підприємств в Україні.

Виклад основного матеріалу. Малий та середній бізнес відіграють важливу роль в економіці України й створюють значну частину валового внутрішнього продукту країни, забезпечують зайнятість населення, сприяють інноваційному розвитку та зміцненню конкурентного середовища. Україна має активну систему підприємництва. За даними Держстату у 2023 р. налічується приблизно 18000 середніх компаній і понад 350000 малих, з яких більш як 86 % – мікробізнес (до €2 млн). Разом вони забезпечують роботою більш як 5 мільйонів українців, з них 62,5 % працюють на середній бізнес, а також налічується майже 2 млн ФОПів в Україні.

У воєнний час, коли доступ до кредитів може бути обмеженим, гранти можуть допомогти забезпечити фінансову стійкість малого та середнього бізнесу. Гранти (від англ. grant – дар, пожертвування) – це ресурси, що надаються у формі майна, робіт і послуг; коштів у національній чи іноземній валюті з повним або частковим фінансуванням приватними, корпоративними, суспільними, урядовими та міжнародними грантодавцями на безвідкличній та безоплатній основі [1]. Тобто, гранти – це можливість отримати необхідні фінансові ресурси для інновацій, розвитку та реалізації амбіційних проєктів, адже вони забезпечать серйозну фінансову підтримку і відкриють доступ до

експертних знань та ресурсів, що якісно підвищить конкурентоспроможність у сфері бізнесу. Також під грантом розуміють різновид цільового фінансування, тобто певна сума коштів, що надається підприємцю на чітко окреслених умовах. Гранти можуть отримувати різні суб'єкти, не лише організації (рис. 1).

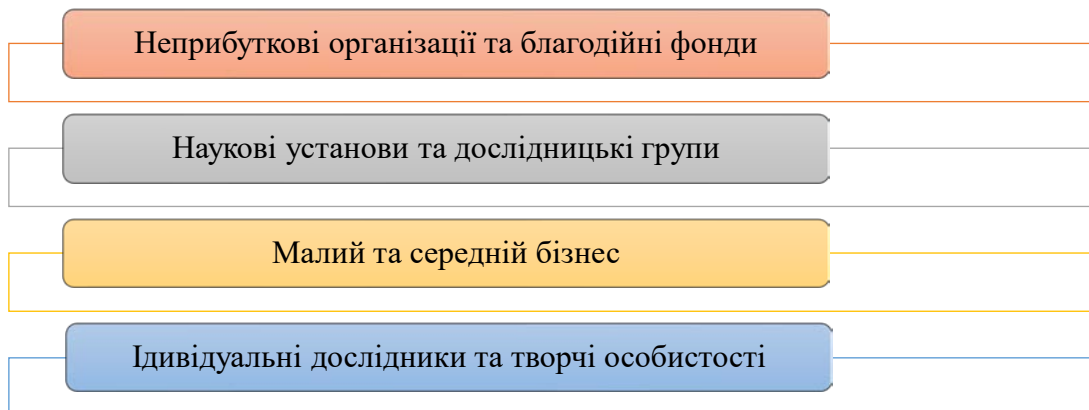

Рисунок 1 – Можливості отримання грантів для суб'єктів

Гранти можна поділити на три основних типи: державні, приватні, міжнародні. Кожен з цих типів відзначається своїми особливостями та має свої переваги і недоліки.

Урядові гранти – це кошти, які надають урядові органи для підтримки проєктів та ініціатив, що вносять позитивні зміни та сприяють соціальному розвитку суспільства.

Урядові гранти зазвичай націлені на розв'язання важливих проблем суспільства, таких як: бідність, здоров'я, екологія [1]. Ці гранти є можливістю для організацій та підприємців втілити в життя найамбітніші ідеї та наймасштабніші проєкти. Урядові гранти надають фінансову підтримку проєктам в різних галузях, наприклад, у сферах освіти, мистецтва, науки, медицини (табл. 1).

Таблиця 1 – Ключові інструменти переваг та унікальності урядових грантів для малого та середнього бізнесу

Переваги урядових грантів	Унікальність урядових грантів
Розмір фінансування	Стратегічне партнерство
Престиж	Фінансова стабільність
Підтримка інфраструктури	Впливовість
Доступність	Суспільна відповідальність

Розмір фінансування проекту завдяки отриманню урядових грантових коштів може значно перевищувати аналогічні грантові програми від приватних грантодавців. Організації та проекти, які отримують урядові гранти, зазвичай мають вищий ступінь довіри та авторитету серед громадськості, оскільки отримання гранту від уряду свідчить про визнання важливості та цілей проекту на рівні регіону чи країни [2].

Загалом, урядовий проект «єРобота» передбачає надання українцям грантів для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання. Він спрямований на активізацію підприємницької діяльності та стимулювання створення робочих місць [2]. Проект включає 6 грантових програм, зокрема, українці зможуть отримати великі перспективи на різні види діяльності (рис. 2).

Крім того, програми грантової підтримки для підприємств, включно з урядовою програмою «єРобота» сприяють зміцненню спроможності місцевих експортерів, створенню ефективних державних програм доступних кредитів для МСП, розвитку підприємницької освіти [3].

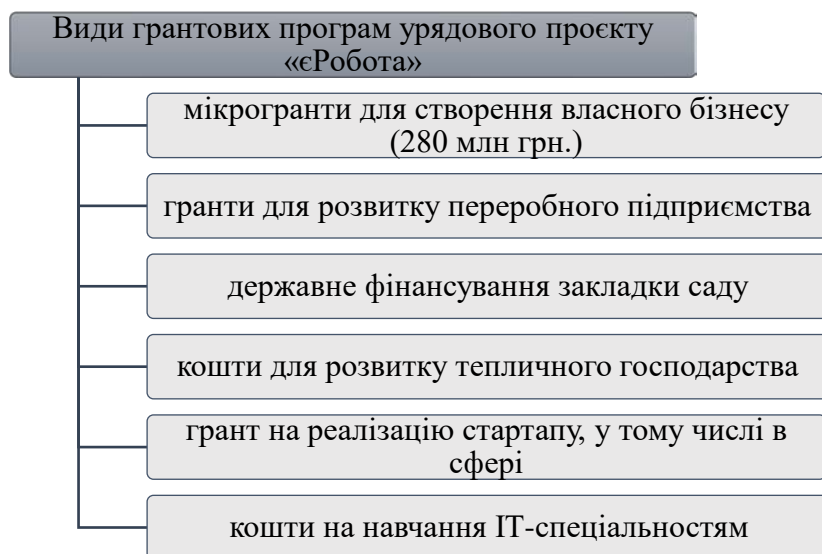

Рисунок 2 – Напрями грантових програм урядового проекту «єРобота» через Портал Дія

Гранти надаються за результатами грантових програм-конкурсів, під час яких фандрайзер (особа, яка залучає грошові кошти та інші ресурси, які організація не може забезпечити самостійно та які є необхідними для реалізації

певного проекту або своєї діяльності в цілому) повинен пройти процедуру подання заявки на отримання гранту і у випадку перемоги в конкурсі – отримати кошти (допомогу) [4, с. 14]. Отже, головною умовою отримання гранту є позитивна рецензія на заявку.

Грант Євросоюзу надає змогу отримати до 160 тис. грн. Для цього претенденти мають відповідати декільком вимогам. Подати заявку можуть українські ФОП або представники мікробізнесу (юридичні особи) зі штатом співробітників не більшим за дев'ять осіб та річним доходом до 2 млн євро. Діяльність компаній повинна відповідати основним КВЕДам, які мають право на отримання гранту від EU4Business для мікробізнесу. Серед підприємств переважно ті, хто займається виробництвом харчових продуктів, переробленням та консервацією. Також до переліку входять промислові підприємства, будівельні компанії, підприємства зі сфери провідного та безпровідного зв'язку й багато мікробізнесів в інших сферах (рис. 3).

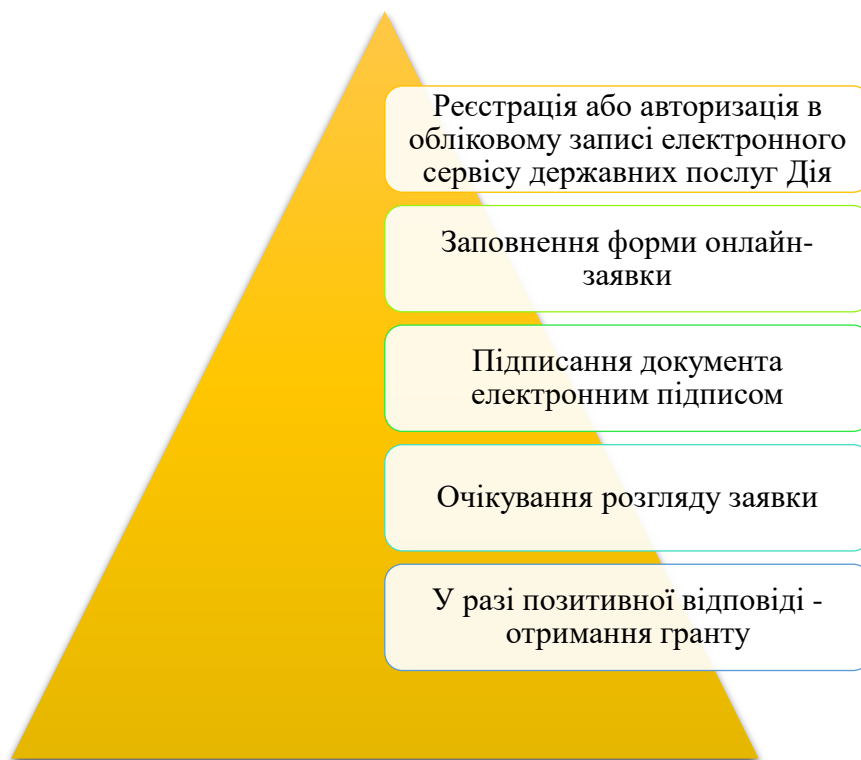

Рисунок 3 – Алгоритм отримання європейського гранту EU4Business для мікробізнесу

Оцінка заявок на отримання грантів та формулювання рекомендацій, які слугують основою для прийняття рішень про фінансування, здійснюється відповідно до затверджених процедур. З метою сприяння винесенню справедливих рішень щодо грантового фінансування, які повинні ґрунтуватися виключно на інформації, наданій заявником, усі заявки оцінюватимуться з використанням стандартної оцінювальної таблиці, пристосованої до конкретного Конкурсу заявок. Основні заголовки та критерії оцінки заявок, які використовуються в оцінювальній таблиці, повинні дзеркально відображати інформацію, що міститься у заявці [5, с. 24].

Приватні гранти характерні більшою гнучкістю та швидкістю в прийнятті рішень що робить їх більш привабливими для інноваційних проєктів та проєктів, що потребують швидкої реалізації. Ці гранти зазвичай мають вищий рівень індивідуалізації, і можуть реалізовувати більш специфічні потреби проєкту або організації. Часто приватні грантодавці надають додаткову експертну підтримку та можуть бути зацікавлені в довгостроковому партнерстві (табл. 2).

Таблиця 2 – Основні інструменти приватних грантів для малого та середнього бізнесу

Особливості приватних грантів	Пріоритети приватних грантів
Гнучкість та індивідуалізація	Підтримка стартапів та малого бізнесу
Швидкість реакції	Інноваційні умови
Інноваційні можливості	Вигідна колаборація
Довгострокове партнерство	Фінансування неформальних ініціатив

Приватні гранти - це реальні можливості отримати кошти для інноваційних проєктів та досліджень, оскільки грантодавці відкриті до експериментів та прихильно ставляться до новаторських підходів у розв'язанні проблем. Грантова фінансова підтримка приватних грантодавців може перейти в довгострокове партнерство, що дозволяє організаціям розвивати стабільні та довгострокові проєкти зі сталою фінансовою підтримкою [4].

Міжнародні гранти – це ключ до глобальних можливостей та серйозної фінансової підтримки проєкту та бізнесу. Ці гранти дозволять реалізувати цікаві амбітні ідеї на міжнародному рівні (табл. 3).

Таблиця 3 – Ключові переваги та особливості міжнародних грантів для малого та середнього бізнесу

Переваги міжнародних грантів	Особливості міжнародних грантів
Фінансова підтримка	Залучення коштів
Вигідна колаборація	Розвиток глобального партнерства
Популярність	Міжкультурний обмін
Експертна підтримка	Гнучкі умови фінансування

Міжнародні гранти дозволяють організаціям та проєктам залучати фінансову підтримку не лише зі своєї країни, але й з інших країн світу. Міжнародні гранти сприяють створенню міцних партнерств між різними країнами, установами та організаціями, що робить можливими спільні проєкти та ініціативи.

Відтак, міжнародні грантові програми це рушії розвитку від Європейського Союзу, USAID, тощо. Грантові програми від великих міжнародних донорів, таких як Європейський Союз та USAID, є вкрай необхідним інструментом для України, допомагаючи реалізувати ключові проєкти та досягти сталого розвитку в час, коли бізнес продовжує боротися за своє існування та суверенність держави в умовах воєнного часу [5]. Гранти від Європейського Союзу це Програма «Горизонт Європа» та Транскордонні Ініціативи. «Горизонт Європа» – це програма, що фінансує наукові та дослідницькі проєкти з різних галузей. Вона висуває амбіційні завдання, такі як розвиток нових технологій, стимулювання інновацій та вирішення глобальних проблем. Грантова програма несе можливості для українських науковців та новаторів реалізувати свої ідеї та внести важливий внесок у науковий та технічний прогрес.

USAID активно впливає на економічний розвиток України через програму «Конкурентноспроможна Економіка України». Після повномасштабного вторгнення росії в лютому 2022 року, Програма зосередила свої зусилля на збереженні економічної стійкості України та відновленні української економіки, що постраждала від агресії. Грантова програма зосереджується на секторах інформаційних технологій, інжинірингу, виробництва, послуг, а також

2. Як отримати підтримку в рамках грантових програм «Гранти для ветеранів та другого з подружжя» та «Власна Справа» в програмі «єРобота». Навчально-методичний посібник для ветеранів та членів їх сімей. URL: https://diia.gov.ua/img/diia-october-prod/sites/1/Grants/_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%94%D0%A0%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf (дата звернення: 03.04.2024).

3. Грант-менеджмент: просто про складне. Навчально-практичний посібник з грантового менеджменту підготовлено в рамках реалізації проєкту, що реалізується за фінансової підтримки House of Europe (Дім Європи) та Європейського Союзу URL: https://granty.org.ua/uploads/posibnyk-grant-menedzhment-prosto-pro-skladne_2022.pdf?utm_source=sendpulse&utm_medium=email&utm_campaign=a360-rdpiska-za-posibnyk (дата звернення: 04.04.2024).

4. Марченко О.В., Сушко Д.О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах/ Марченко О.В., Сушко Д.О. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.

5. Загальна інструкція щодо реалізації грантових програм. URL: https://business.diia.gov.ua/uploads/7/35265-zagal_na_instrukcia_realizacii_grantovih_program.pdf (дата звернення: 05.04.2024).

6. У пошуках Інвестицій: Підтримка підприємців в умовах війни 2024. URL: <https://eba.com.ua/u-poshukah-investytsij-pidtrymka-pidpryyemtsiv-v-umovah-vijny-2024/> (дата звернення: 06.04.2024).

7. Хачатрян В.В. Концептуальні засади забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 5. Том 2. С. 30-34. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=9583> (дата звернення: 07.04.2024).